

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Caput II. De homicidio casuali & deliberato injusto & necessario ad sui defensionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

suo damno possint impedire homicidium, & non impediunt, incurunt irregularitatem, & Jure Civili puniuntur ut homicidæ; quia sunt causa moralis homicidii, & moraliter habentur pro faciente

homicidium, Avil. l. c. du. 7. Concl. 2. Suar. l. c. f. 4. n. 5. Pith. n. 43. cæterique AA. citati pro resp. preced.

CAPUT II.

De Homicidio casuali & deliberato injusto & necessario ad sui defensionem.

Quest. 230. An & quando ex homicidio casuali incurrantur irregularitas aliæque pœnæ?

Resp. Primò: Ob homicidium minùs propriè casuale (nimirum quod nullo modo est voluntarium, sive nec directè, nec indirectè, nec in se, nec in causa, ad obque omnino inculpabile, quale est commissum ab amente, infante, dormiente, planè ebrio) nulla, sive nec Civilis nec Canonica incurritur, ut patet; quia pœna imposita supponit culpam, hæc autem ulum rationis. Castrop. tr. 29. d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. Gobat. tr. 5. c. 20. n. 5. quod tamen attinet ebrium, quamvis cum, qui in plena ebrietate occidit alium, saltem extraordinariâ pœnâ plectendum, & ab irregularitate non excusandum, teneant Gail. l. 2. obser. 110. n. 27. & 28. Sylv. l. c. 9. 4. n. 5. & Cardin. meliùsque sic statuunt Fagund. in præcep. Eccles. 4. L. 1. c. 1. à n. 16. si antequam usu rationis privatus occisionis vel mutilationis periculum prævidit ex eo, quòd novisset semulentum arma corripere & obvios invadere solere, quod tamen negat Nav. man. c. 27. & 28. Covar. in clem. si furiosus p. 3. n. 3. si cædes & mutilatio accidit præter omnem suspicionem, eò quòd ejus periculum non fuerit prævidum, nec prævideri poterit, dum nimirum ebrietas accidit præter opinionem ex Vino multò, quàm estimatur, generosiore. De cætero eum, qui, cum sciret se in plena ebrietate proximum quemvis solere periculose invadere & animo cædis perpetranda se inebriasse probaretur, homicidio secuto pœna illius ordinariâ plectendum, docent Tiraq. de pœn. tempor. cas. 6. n. 10. Harprecht ad §. item lex Cornel. Insti. de publ. jud. n. 287. Hunold. de Inst. Tom. 6. tr. 2. n. 298. quos citat & sequitur Wiestn. h. t. n. 71. eò quòd tale homicidium sit verè dolosum. Secus, si conscientius suæ consuetudinis absque tali animo se inebriasset, ut juxta L. & §. cit. v. virium. Tiraq. l. c. n. 11. Covar. cit. n. 4. Clarus §. fin. q. 60. n. 12. Menoch. de arb. cas. 325. n. 5. Wiestn. n. 72. ex ea ratione, quòd ordinariâ legis Cornel. seu pœna mortis plectatur solum homicidium proposito & dolo malo perpetratum.

2. Resp. Secundò: Ob homicidium propriè casuale, seu secutum ex opere voluntario licito sine omni culpa & dolo, nimirum ad quod cavendum debita diligentia adhibita, non contrahitur irregularitas aut ulla alia pœna, etiam Juris Civilis; quia tale homicidium nec directè nec indirectè voluntarium imputari nequit ad culpam operanti, adeòque nec ad pœnam, utpotè quæ essentialiter culpam supponit; ita communis tam Theologorum, quàm Canonistarum. D. Thomas 2. 2. q. 64. a. ult. in Corp. juxta L. item Mela. §. 4. l. si putatur in sine. ff. ad leg. Aquil. l. 1. §. 5. C. ad leg. Cornel. de Sicar. c. lator. c. dilectus. c. ex literis. 14. c. ex literis. 15. c. significasti. c. exhibitæ. c. Joannes. c. quidam. h. t. quibus juribus concordat Constit. Carolin. a. 146. & quibus variu hu-

justmodi casus inducuntur. Sic v. g. dictas pœnas non incurrit, qui debitâ cautelâ adhibita ex charitate aut officio levat ægrorum, isque ex isto motu moriatur, item qui ex præscripto medici præbet pharmacum, quod mortem asserit, item dum plures loco & tempore debito pilâ, conis, jaculatione; aliòve honesto & non periculoso lusu se distrahunt unus eorum fortuitò percutitur aut traicitur, item dum aliquo campanam debito modo pulsante pistillum decidens prætereuntem interemit, item dum equitans equum, qui de se feroc non erat, vel ejus ferociam ignoravit, fortè terrefactum cohibere non valens prætereuntem obrivit, item qui ex alto trabem projicit priùs prospiciens, nemine viso, fortuitò transeuntem occidit, quos casus & alios citatis Canonibus, in quibus continentur singuli, declaratos vide apud Pith. h. t. à n. 47.

3. Resp. Terriò: Dum verò in actione vel opere licito adhibita non fuit debita diligentia præcavendi periculum mortis, adeòque admissa culpa lara theologica, ob homicidium inde secutum incurritur irregularitas & aliæ pœnæ juris saltem extraordinariæ, quia tunc homicidium est aliquo modo voluntarium, etsi actio sit licita. D. Thom. l. c. aliæque communiter. Arg. c. presbyterum. h. t. ubi refertur quendam presbyterum causâ disciplinæ seu correctionis percussisse puerum in capite, qui post dies paucos mortuus fuerit, super quo consultus Alex. Papa III. respondit, eum removendum perpetuò ab altaris ministerio & ab officio Sacerdotali deponendum, si puer inde interit vel in aliam infirmitatem incidit, ex qua deinde mortuus; ratio hujus responsi est, quòd, licèt percussio illa bonâ intentione, nimirum correctionis causa, facta, quia tamen percutiens in illa excessit debitum modum & moderationem, nec percutiendo periculosam partem corporis debitam diligentiam cavendi periculum mortis in castigando adhibuit, culpabilis & imprudens fuit, quin & ipsa actio seu percussio illicita, unde hic casus non ita propriè sumat responsionem, quippe quæ supponit actionem de se licitam, qualis quidem in genere est correctio, non tamen talis quidem in genere est correctio, quæ sit percussione baculi in capite; quare etiam monent DD. Magistros in discipulis castigandis nimium excedentes semper reputandos irregulares, si mors vel mutilatio inde sequatur, præsertim cum levis tantum castigatio magistris sit permilla, per L. sed etsi. §. ult. ff. ad leg. Aquil. & L. seq. præceptoris nimia sævitia culpæ assignetur. Dixi: ob culpam latam theologicam, hoc est, mortaliter peccaminosam, ita ut non sufficiat culpa juridica, admissam in omissione adhibendæ diligentie ad præcavendum periculum mortis incurri dictas pœnas, hanc enim ad hoc requiri, probabilis & cum communiore docent Navar. man. c. 27. n. 251. Suar. de cens. d. 47. f. 5. n. 8. Gonz. in c. de cætero. h. t. à n. 1. Castrop. tr. 29. d. 16. p. 15. §. 4. n. 1. Pith. h. t. n. 63. Dian. p. 4. tr. 2. resol. 21. Gobat. tr. 5. c. 20. n. 1. Wiestn. h. t. n. 82.

Reiffenst. *h. t. n. 187.* Arg. *c. quæstum. de pœnis.* & remiss. ex ea ratione, quòd, dum jura nihil statuunt expressè circa qualitatem culpæ, benignior pars est amplièctenda, ac ideo in materia præsertim irregularitatis, quæ est pœna gravissima, exigitur culpa lata pœnæ proportionata, Arg. *L. semper. ff. & c. in pœnis. de reg. juris in 6.* contrarium, nimirum sufficere etiam levem, tenentibus cum *gl. in c. significasti. h. t. v. scripsisset.* Cajetano *v. irregularitas.* Covar. *l. c. §. 4. n. 9.* & alius, Arg. *c. 7. & 8.* ubi tamen incurri irregularitatem & excommunicationem ex textu deducunt A. A. alij, culpam fuisse gravem.

Quæst. 231. *Nam ob homicidium casuale secutum ex opere illicito inducatur irregularitas aliæque pœnæ juris, dum debita diligentia non omis-
sa?*

R Esp. Non convenire in hoc AA. affirmant absolute cum D. Thom. 2. 2. q. 64. a. 8. Cajet. *ibid.* Laym. *l. 3. r. 3. c. 10. n. 4.* Fagn. *ad C. ad audientiam. h. t. n. 9.* & alij Canonistæ, præsertim veteres. Arg. *c. dilectus. h. t.* ubi, dum ab irregularitate excusantur, qui operi licito dant operam, si adhibita diligentia ex eo sequatur homicidium, ex quo à contrario inferre licet, ac liberari ab ea, dum ex opere illicito etiam adhibita diligentia sequitur homicidium, & *c. tuanos. & c. sententiam, ne Clerici & Monachi,* ubi Clerici in sacris constituti & Monachi sunt irregulares, si medicinam vel chirurgiam exercentibus etiam omni diligentia adhibita mors sequatur, quòd istiusmodi exercitium ipsis illicitum sit extracatum necessitatis, juxta *gl. in c. tua nos. v. congruebat. & Abb. ibid. n. 2.* & ea ratione moti, quòd per homicidium secutum tam ex opere illicito quam licito facilius inducatur irregularitas, Arg. *c. dilectus & c. Joannes h. t.* Alii è contra apud Suar. *l. c. f. 6. n. 4.* absolute docent contrarium; eò quòd velint tale homicidium non esse voluntarium, alij, ut Covar. *l. c. p. 2. §. 4. n. 10.* Nav. *l. c. n. 121.* Avil. *de cens. p. 7. d. 6. f. 1. du. 1.* Castrop. *l. c. d. 6. p. 15. §. 4. n. 4.* Suar. *l. c. f. 6. n. 9.* Sanch. *de matrim. l. 9. d. 32. n. 5.* Pirh. *h. t. n. 65.* Wiestn. *n. 80.* & c. melius distinguunt, ita ut affirmant, si opus, ex quo sequitur homicidium, ex natura sua periculosum est, & mortis vel mutilationis inducivum, & præsertim si ideo prohibutum, v. g. chirurgiæ, balistaræ & c. respectu imperitorum, cum tale opus exercenti censeatur aliquo modo in causa voluntarium; ita ut, qui hoc voluit, voluisse videatur ipsum homicidium ex juris interpretatione & præsumptione. Secus, si opus illicitum ex se non est ita periculosum, neque ob homicidii periculum prohibutum. Quare irregularis non erit Clericus venationi Clericis prohibita insistens, si hominem, quem adhibita diligentia putavit feram, occidat; adulter, dum ex adulterio sequitur inopinatè cædes adulteræ in adulterio deprehensæ, ita A. A. citati, qui etiam ad argumenta ab adversariis adducta bene respondent, primò, non rectè formari argumentum in pœnalibus præsertim irregularitatibus, cum illæ non contrahantur præterquam in casibus jure expressis. Secundò, quòd casus relatus in *c. tuanos.* specialis sit, quo jus Clericis in sacris constitutis etiam chirurgiæ peritis prohibet illius exercitium ob periculum mortis non rarè cum illo conjunctum, illiusque prohibitionis transgressores ab irregularitate non esse immunes, quoties ex chirurgia extra necessitatem exercita etiam adhibita omni diligentia sequitur mors aut mutilatio, ut Suar. *l. c. n. 12.* cujus contrarium est in Laicis, qui,

etsi iis in pœnam alicujus criminis vel ob aliam causam extrinsecam prohibutum sit exercere medicinam vel chirurgiam, non incurunt irregularitatem, si periti artis adhibuerint in curando diligentiam, etiam si mors sequatur, quia exercitium hoc iis prohibutum non est ob periculum mortis, sed solum Clericis, Pirh. *h. t. n. 69.* citatis Suar. *l. c. Avil. l. c. l. 1. du. 2. in fine.* Tertiò irregularitatem non obstante adhibita debita diligentia ex opere illicito quam licito facilius adhuc contrahi, quia dans operam rei licitæ præsumitur adhibuisse porius debitam diligentiam, quam dans operam rei illicitæ, tradit Castrop. *l. c. §. 4. 6.*

Quæst. 232. *An & qualiter in dubio commissi homicidii quis censendus irregularis?*

1. R Esp. Primò: Dum dubium est juris, seu dubitatur, num actui seu in hoc vel illo casu statuta irregularitas, in neutro foro incurritur irregularitas, seu censendus quis non est irregularis. Siquidem, ut jam aliquoties dictum, irregularitas non incurritur, nisi in casibus jure expressis. *c. is, qui. de sent. excom. in 6.* jure autem expressum dici nequit, de quo dubitatur, num de eo lex vel canon aliquis existeret, ac ita cum communi tenent Suar. *l. c. d. 40. f. 5. n. 4.* Sanch. *l. 1. mor. c. 10. n. 42.* Pirh. *h. t. n. 59.* nec obstant textus *c. ad audientiam. c. significasti. c. penult. h. t.* loquuntur enim de dubio commissi homicidii, ac proinde de dubio facti, unde extendi non debent ad dubium juris, quorum dubiorum dispar est ratio in inducenda irregularitate; cum, etsi ea procedat ex facto tanquam ex radice vel occasione, per se autem oritur ex jure, quod eam statuit tanquam ex causa efficiente, & hinc, si jus sit dubium, vel incertum, non posset inducere irregularitatem. Pirh. *l. c. vers. altera pars.*

2. R Esp. Secundò: In dubio facti nimirum homicidii commissi, dum dubitatur, num illud, cui certum est, jure indictam & decretam esse irregularitatem, hic & nunc commissum à Titio, seu is illius causa existeret, in utroque foro externo & interno censendus est irregularis, & is pro tali se gerere tenetur. Covar. *l. c. p. 1. n. 3.* Azor. *instr. mor. l. 2. c. 19. q. 10. & 11.* Suar. *de cens. l. c. f. 5. n. 12. & f. 6. n. 1. 10. & 11.* Sanch. *l. 1. mor. c. 10. n. 42.* Sayr. *in Clav. Reg. l. 1. c. 13. n. 23.* Pirh. *cu. n. 59.* juxta *c. ad audientiam. h. t.* ubi dum dubitabatur, num vulneratus ex occisione seu causa vulneris decessisset, arque ita dubium facti esset, num nimirum presbyter ille vulnerans commississet homicidium, Pontifex tamen judicavit illum irregularem; loqui autem illum de utroque foro, ex eo probatur, quòd ubi non proceditur ex sola præsumptione, forum internum non discrepat ab externo, in dubio autem facti forum externum non fundatur in præsumptione, sed eodem modo supponit rem esse dubiam, sicut supponit forum conscientia, ideòque, qui judicatur irregularis in foro conscientia, debet etiam judicari in foro externo; ad hæc *c. c.* aperte loquitur de re deducta ad forum externum, ut constat ex principio illius, *ad audientiam Apostolatus nostri pervenit,* hujus igitur irregularitatis incurset ob dubium facti homicidii sunt, si quis foemina dedit causam ad abortum, sed dubitabat, an foetus esset animatus, censendus est irregularis, quia est dubium facti. Sanch. *l. c. n. 43.* apud Pirh. *n. 60.* item qui confuluit homicidium, dum adhibita diligentia dubitat, an suo consilio induxerit ad homicidium, gerere se debet, ut irregularem, cum hoc sit dubium facti, quia

quia dubitat, num suum consilium influxerit in homicidium. Porro regulam illam, quod in dubio pars tutior sit eligenda (uti in presenti calu facit, qui se pro irregulari habet, & hinc abstinere & c. susceptione & ministerio ordinum ad evitandam irreverentiam, cui se exponit non habens se pro irregulari) habere specialiter locum in dubio commissi homicidii, & non universaliter in dubiis juris aut etiam facti aut respectu aliarum irregularitatum, docent Sanch. *l. c. n. 4. 8.* Suar. *cit. f. 6. n. 8.* Avil. *l. c. d. 2. du. 5. concl. 2.* quos citat & sequitur Pirh. *n. 60.* quia in dubio delicto alius reus est absolvendus, etiam si nihil egerit, cum favorabiliores sint rei quam Actores. *Reg. 125. ff. de Reg. juris. & leg. 11. cod. in 6.* Notandum insuper, dicitur de homicidio non habere locum in dubio de mutilatione. Sanch. *l. c. n. 49.* quia, quamvis quod ad irregularitatem aequiparentur homicidium & mutilatio, solum tamen in dubio facti homicidii iure statuta & expressa est hæc irregularitas, adeoque non extendenda ad dubium facti de mutilatione, quæ non est proprie homicidium. Notandum item, quod, quamvis in dubio facti homicidii censeatur quis debeat irregularis quod ad inhabilitatem suscipiendi ordines & ministrandi in illis, non tamen quod ad alias pœnas censendus est irregularis, v. g. ut privetur beneficiis habitis, vel aliâ penâ ordinariâ homicidii puniatur, cum pœna ordinariâ imposita certo delicto non debeat imponi propter delictum dubium, sed ad summum extraordinariâ pro qualitate dubii, ita Pirh. *cit. n. 60.* cum Sayro *l. c. c. 13. n. 25.* Sanch. *l. c. c. 10. n. 45.*

Quæst. 233. Num liceat interficere iniquum accusatorem, falsos testes, à quibus imminet falsa accusatio & iustificatio, & iudicem, à quo pronuntiantur iniusta sententia?

Resp. negativè juxta damnatam ab Alex. VII. hanc propositionem: licet interficere falsum accusatorem, falsos testes & falsum iudicem, à quo iniqua certè imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum evitare, cujus propositionis iusta damnatio vel ex hoc factis à posteriore probatur, quod, si hoc liceret, innumera sequerentur absurda, & mala, dum amore proprio exæcati se reputarent, & dicerent innocentes, etsi tales non essent, & occidere niterentur præfatas personas, quin & ipsi iudices, accusatores & testes, ut secutos se redderent, reum vel judicialiter vel privatim occiderent, etiam non exigente iustitia, aut occidi facerent, ita Reiffenst. *h. t. n. 140.*

Quæst. 234. Num occidens aggressorem, quem prius iniquè ad aggrediendum incitavit, fiat irregularis?

Resp. Eum, qui contumeliosis verbis, alapa, adulterio uxoris, similive injuriâ alium iniuste affecit, indeque eum ita irritavit, ut injuriantem occidere nitatur, illum, inquam, aggredientem se injurians, servato moderamine inculpatae tutelæ occidere posse absque eo, quod incurrat irregularitatem, tenent Sylv. *v. homicidium. 8. q. 8.* Sotus *L. 1. de iust. q. 1. arg. quos sequuntur Reiffenst. h. t. n. 151.* ex ea ratione, quod licet injurians culpabilis sit, dederitque causam ad talem aggressionem sui, per hoc tamen nullum triburum jus injuriato, ad vindicandum se lethaliter autoritate propriâ, & mortem intentandi injurianti, ideoque, si nihilominus eam intentet, iniustus invalor est, & consequenter ab injuriante servato moderamine inculpatae tu-

telæ occidi potest, quod tamen moderamen non servabit is, dum fugiendo vitam servare potest, cum ei tam ignominiosum non sit, fugere & declinare iram illius, quem iniuste prius irritavit. Fore tamen etiam in tali casu occidentem irregularem, si ex præcedente injuria sua inferenda hujusmodi homicidii periculum prævidisset; notant Gutt. *q. 4. can. L. 2. c. 6. n. 43.* Mol. *de iust. tr. 3. d. 72. n. 2.* ex ea ratione, quod licet tale homicidium iniustum non sit directè ratione defensionis, sit tamen iniustum indirectè & in causa, ac propterea subiectum irregularitati.

Quæst. 235. Quodnam proprie & specialiter hic dicatur deliberatum homicidium.

Resp. Non quodvis homicidium voluntarium, etiam directè intentum, dicitur deliberatum proprie, prout hic terminus is accipitur, sed illud, quod præviâ animi deliberatione, concepto proposito alteri inferendi necem, ex intervallo commissum est, qualis deliberatio & animi propositum, num ex intervallo præcesserit illationem necis, arbitrio Judicis facti qualitatem, & circumstantiis accuratè ponderantis relinquendum, dicit Wicstn. *h. t. n. 86.* cum Menoch. *de arb. cas. 361. n. 1.* Farin. *pr. crim. q. 125. n. 9.* quique tale, seu pro præmeditato habendum esse ajunt, quod nullâ præcedente irâ vel rixâ aut iustus aliquis dolus similive passio præcessit, quod ab inimico capitali ex insidiis vel proditoriè seu amicitiz simulatione post necis inferendæ iustitiam, comminationemve, prævio de ea inferenda tractatu & consultatione, congregando Socios, aliâque ad aggressionem necessaria comparando, præter morem armis se accingendo, cædis locum frequentando, ad fugam tutumque receptum omnia præparando & c. patratum est, ita Wicstn. *l. c.* quæ omnia indicant requiri ad tale homicidium deliberationem ex intervallo præcedentem, ita ut, si quis calu obviam habens inimicum irâ commotus eum interficiat, non dicatur homicidium deliberatum, nisi appareat aliunde illum jam antè deliberasse occidere. Clar. *§. homicidium. n. 8.* suntque hæc & similia conjecturæ, ex quibus necessariò formanda probatio commissi homicidii deliberati, dum ea, quæ in animo consistunt, soli Deo nota, aliter probari nequeunt. Clar. *l. c.* ubi etiam, quod aliud sit præsumere animum occidendi (quæ præsumptio fieri potest ex loco corporis, in quo inflictum vulnus, ex genere armorum, ex multitudine vulnerum) aliud præsumere homicidium factum præmeditatò.

Quæst. 236. An & qualiter specialiter puniantur rei homicidii deliberati, & num excludantur ab asylo locorum sacrorum?

1. Resp. Primò in genere: Sicut delictum homicidii præmeditati multò gravius est delicto homicidii simplicis, v. g. commissi in rixa subito orta, aut vehementiore passione animi, ita gravior animæaversio in homicidas deliberatos utroque jure constitutarum pœnarum certior executio, difficiliorque remissio, & quidem difficillima relaxatio irregularitatis ei statuta, ut constat ex praxi Curiarum utriusque fori, teste Wicstn. *h. t. n. 82.* Reiffenst. *n. 60.* loquens in genere de homicidiis qualificatis, inter quæ est homicidium præmeditatum.

2. Resp. Secundò; homicidas deliberatos sacrorum locorum asylo non defendi, sed inde extractis prome-

promerita supplicia inferenda, statuunt Jura Civilia. *Novell. 17. c. 7.* Quae tamen eorum dispositio secundum se insufficientis foret ad privandum eos hac immunitate, nisi à Jure Canonico. *Can. id constitutum. 17. q. 4. & c. inter alia. de immunit. Eccl. expressè approbata*; quippe cujus solius est statuere de negotiis concernentibus religionem, qualis est materia hæc immunitatis Ecclesiastica. Ab eo itaque illis denegatum quoque asyllum in loco sacro & religioso, tradunt. *Clar. L. 5. §. fin. q. 30. n. 12.* aliis citatis, qui etiam communem vocant, dicens ab ea in practica non recedendum. item *Decian. tr. crim. L. 6. c. 28. n. 15.* *Fachin. controvers. L. 9. c. 3. §. ego.* *Mol. de l. & l. tr. 3. d. 23.* quos citat & sequitur *Wiestn. h. t. num. 89.* adducentes illud *Exod. c. 21. vers. 14. Si quis per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab Altari meo auelles eum, ut moriatur.* Quod præceptum judiciale legis veteris etiam extinctum morte Christi, *Gregor. IX.* tamen transferendo illud in Decretales, *c. 1. h. t.* fecit esse juris Ecclesiastici. Quod ipsum non solum ad occidendes ex insidiis strictè loquendo (quæ occiso est quasi species quædam Homicidii deliberati) sed indiscriminatim ad omnes deliberatos Homicidas, tanquam insidiarum vitæ proximi structarum ipso nocendi proposito reos, extendunt aliqui, & quod illis præcluso Asyli perflugio statutum sit capitale supplicium, confirmant illo *Exod. c. 21. vers. 12. & 13. qui percussit Hominem, volens occidere, morte moriatur, qui autem non est insidiatus, sed Deus tradidit eum in manus illius, constituam ei locum, in quem fugere debeat.* Cujus textus pars prior statuens pro pœna mortem, loquitur de volente, hoc est, intendente præmeditatò occidere, pars altera de occidente sine proposito, cui tanquam magis commiseratione digno statuitur locus refugii & immunitatis.

3. Resp. Tertio: Num verò indiscriminatim quicumque deliberatè Homicidii rei Jure Canonico puniantur privatione privilegii immunitatis seu Asyli, in eo, inquam, non conveniunt AA. idque ob diversas *cit. c. 1. h. t.* desumpti ex *c. 21. Exodi* interpretationes, quam diversitatem tantam esse ait *Wiestn. n. 93.* ut *cit. c. 4.* tanquam sensus ambigui juxta *Bart. & Felin.* ad decisionem causarum, præsertim ad Homicidarum deliberatorum indiscriminatim omnium exclusionem juris instar allegari nequeat. Sic primò volunt aliqui, hoc textu venire Clericos criminis hujus reos, quod non nisi morte civili per dignitatis, beneficii, officii Ecclesiastici privationem aut degradationem à Ministerio Altaris amoti damnentur morte naturali, absque eo, quòd gaudeant privilegio Asyli. Quod idem dicendum de Laicis, dum ab Altaris participatione & ipsa fidelium communione remoti. Secundò alii præter nocturnos agrorum depopulatores, de quibus *c. sicut antiquitus. 6. q. 4.* & eos, qui Homicidia vel mutilationes membrorum (intellige etiam non præmeditatò) in ipsis Ecclesiis vel earum cæmisteriis committunt, à Sacro Asylo cum *Innoc. & But.* excludi volunt solum latrones, qui in publicis viis viatores ex insidiis occidunt. Tertio alii *cit. c. 1.* ab Asylo excludi volunt solum homicidas proditorios, ut *Archid. in cit. c. 1. v. etsi fortè.* *Hofst. ibid. n. 2.* *Anchoran. n. 2.* *Fagn. n. 4.* *Farin. L. 1. conf. 76. num. 18.* de Franchis. *decis. 713.* *Sperell. decis. 23. n. 18.* juxta quod colligitur ex verbis *Exodi l. c. v. 14. Si per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab Altari meo*

avelles eum, ut moriatur. Utpote quæ de Homicidio propriè proditorio & doloso, amicitia vel reconciliationis simulatione commisso, ut patet exemplo Joabi occidentis *Abner & Amasam* specie amicitia deceptos. *reg. L. 1. c. 3. v. 16. & c. 20. v. 7. & 10.* Verùm de utraque hac specie Homicidii deliberati ex insidiis, & proditori in particulari, in sequentibus.

Quest. 237. Ex insidiis patratum Homicidium quod sit, quas pœnas incurrat, & num defendatur asylo?

1. Resp. Ad Primum: Homicidium hoc, quod Homicidio deliberato superaddit qualitatem insidiarum structarum, dicitur illud, quod via lateri insidens, ibique absconditus expectansque illac transeuntem nihil tale prævidentem improvisò adoritur & occidit. *Clar. L. 5. §. Homicidium, n. 9.* *Wiestn. h. t. n. 98.*

2. Resp. Ad Secundum: Homicidium ex insidiis perpetratum, uti longè atrocius eo, quod aperta vi commissum, ita semper graviore pœna puniri consuevit, unde & ipse conatus, si ad actum proximum processisset, capite plectendus, etiam si, cui ex insidiis inflicto vulnus lethale animo occidendi illum, præter spem convaluisset, adhuc pœnà ordinarià Sicariis statutà puniendum tradit. *Ant. Math. in L. 48. ff. de Sicar. n. 4.*

3. Resp. Ad Tertium: In eo non satis convenire AA. jure veteri decretalium ex insidiis Homicidium committentes non defendi asylo satis certum videtur, ac ita asserit *Wiestner. h. t. 101.* citatis quamplurimis, & inter ceteros *Claro. §. Homicidium, n. 9.* & *§. fin. q. 30. n. 13.* qui tamen absque eo, quòd signatè meminisset juris veteris, absolute ita pronunciat, & tanquam sententiam communem & in practica servandam defendit *Covar. L. 2. ver. c. 20. n. 7.* qui tamen Homicidium insidiosum cum proditorio confundit. *Sanch. conf. L. 6. c. 1. du. 8. n. 26.* ubi tantùm de Homicidio proditorio. *Suar. tr. 2. de relig. L. 3. c. 11. n. 12.* *Decian. tr. crim. L. 6. c. 28.* *Placha in epitome delictorum. L. 1. c. 21. n. 6.* qui ferè omnes scripserunt ante *Gregor. XIV.* cujus constitutio, de qua mox, in contrarium editatur. Idem esse seu non defendi illos asylo locifacri, adhuc hodieum non obstantè *cit. constit.* illà Gregorianà sustinent *Gambacurt. L. 5. de immunit. c. 28. n. 3.* *Marius Italus L. 1. de immunit. c. 5. §. 4. n. 3.* *Matth. de re crim. contr. 30.* *Greslet. Anatom. necis prodit. §. 9.* ipsa illa *constit.* Gregorianà nixi tanquam fundamento suæ opinionis, utpote quæ expressè asylo excluduntur Homicide proditorii, Homicidium autem proditorium & insidiosum sunt ejusdem significationis seu nomina Synonyma. Quod si verum, uti variis rationibus quàm fulissimè evincere conantur AA. apud *Wiestn. n. 105.* usque ad *n. 111.* Idem perperam diceret sentire illos contra *TT. & JC.* plerosque, dum ii juxta *cit. constit.* tuentur, Homicidas proditorios non defendi Asylo Sacro. De cetero tantùm non certum hodieum esse contrarium, nimirum interfectionem inimici purè ex insidiis, nullà amicitia simulatione interveniente seu absque prodicione propriè tali factam, jure constitutionis Gregorianæ nulli Homicidæ, nisi sit latro publicus vel Homicidium in Ecclesia aut cæmisterio vel proditoriè aut per assassinum committens, denegantis perflugio ad Asylum Sacrum, non excludendam Asylo, maximo consensu tradunt tam *TT.* quàm Canonistæ, quotquot immunitatem Ecclesiasticam

ex instituto plene tractantur & dictam constitutionem præ oculis habuerunt, ut inquit Wiestn. l. c. unicam & solidam hujus sententiæ rationem dans, quod ex insidiis occidens propriè & in sensu constitutionis Gregorianæ reus non sit necis proditoria, uti idipsum probare quam fusillimè nititur à n. 112. ad n. 119. inclusivè. Ac primò quidem Autoritate Clem. VIII. & Pauli V. Successorum Gregorii XIV. relatorum à Sperell. *decis.* 175. à n. 44. quorum verba recitat. Secundò ex declaratione S. Cong. super negot. Episcop. & regular. Tertio ex praxi variorum tribunalium, & in specie curia Neapolitana teste Genouen. *pr. Neapolit.* c. 94. num. 2. Haunol. *Tom. 6. de l. & l. tr. 1. num.* 219. Quin & in Romana urbis cæterisque Italiae & Christiani orbis Tribunalibus inimicum ex insidiis, non tamen amicitiae similive specie deceptum occidentem pro proditorie occidente non habent, teste Covar. *L. c. num.* 7. Sperel. *cit. decis.* 175. num. 57. Quarto ratione: cum in dubio factis & religiosis locis, ac ad ea confluentibus favorabili & benigniori interpretationi (qualis est illa, quod Homicidæ insidiarii non sunt confundendi cum proditoriis in ordine ad excludendos illos ab Asylo) locus sit, ut etiam ex ipsis adversariis docent Italus & Decian. etsi hoc in puncto sibi contrarii, atque ita C. de Luca *Miscellan. de immunit. disc.* 9. n. 6. licet in criminoforum ad asylo se recipientium odium eorumque ex iis exclusionem jura, cum possunt, late accipi velit, proditoris tamen nomine quasvis insidias in proximi necem structas comprehendentem significationem aperte rejicit.

Quæst. 238. Homicidium Proditorium quid & quotuplex, & num privet immunitate Asyli?

1. Resp. Ad Primum: Homicidium proditorium aliud largè & improprie tale, dum quicumque proximi sive amici sive inimici vitæ clandestinè circumventionem seu occultam machinationem qualicunque infidiatur, eumque nihil tale prævidentem, adeoque hic & nunc ad defensionem impotentem aggreditur & necat. Aliud proprie & strictè tale, dum quis proximum amicum aut etiam inimicum non quibuscunque, sed sub specie amicitia, societatis, fidelitatis seu obsequii exhibendi dolo simulacione, nullà intercedente rixâ aut inimicitia antecedente, vel saltem per sinceram reconciliacionem sublata, datâve promissione & fide de non offendendo occidit, qualiter Joab Amasam & Abner officiosè amplexando occidit, dicens: *Salve mi frater!*

2. Resp. Ad Secundum: Etiam si Homicidium proditorium utroque modo sumptum, sicut est atrocissimum, ita & severissimis suppliciis & pœnis dignum & obnoxium, solum tamen Homicidium proditorium proprie & strictè tale punitur privacione immunitatis Ecclesiasticæ. Pignat. *Tom. 1. consulti.* 175. num. 3. & *consul.* 37. num. 8. & 20. Farin. *in append. de immunit. c. 9. n.* 143. quos citans Wiestn. *h. r. n.* 122. ait, hanc sententiam hodie dum ita certam & tot DD. suffragiis roboratam, ut in dubium amplius revocari nequeat; probatur præcipue ex ipsa constitutione Gregoriana, ubi Papa ad tollendam omnem dubitationem ex variis interpretationibus. *cit. c. 1.* occasione verborum illorum: *Per industriam vel per insidias* natam omnis illis expresse ait: qui proditorie proximum suum occiderit, privandum immunitate Ecclesiastica, ex qua intentione Papæ hac constitutionis suæ dilucida declaratione omnem dubitandi & perperam in-

R. P. Leur. *Jur. Can. Lib. V.*

terpretandi occasionem submovere intendenti patet, dicta verba in proprio & communi usu recepta significatione accipienda; cum instar regulæ sit, legum humanarum verba, cum possunt, secundum propriam & communi usu comprobata significationem exaudienda. *L. non aliter. ff. de Legat. L. librorum. §. 4. ff. eodem.* & Bartol. *ibid. num. 1.* Confirmatur ex eo, quod Ss. Congregationum ad sensum Constitutionis Gregorianæ quod ad privacionem immunitatis dictis Homicidis proditoriis proprie talibus statutam emanatae decisiones & responsa semper eodem modo, nempe uniformitas rescriptorum & responsorum super eodem articulo redditorum faciat stylum seu praxin Curia Romanæ, Bart. *in L. 2. c. qua sit longa consuet. n. 9.* Cynus *in L. 1. c. eodem.* stylus autem Curia faciat jus, Suar. *de LL. L. 7. c. 5. n. 5.* Castrop. *tr. 3. d. 3. p. 1. n. 3.* arg. *c. quam gravi. de crim. fals.* Semper verò & constanter in dictis congregationum decisionibus per veros homicidas proditorios non intelligi, nisi, qui præcedente amicitia, societate & c. sub specie illius, officii, aut datæ fidei occidunt, nihil tale cogitantem, patet ex earum aliquibus adductis, pro exemplo à Wiestn. *n. 124.* nimirum congregationis *super negot. Episc. & regul. in una Consuetina. 8. April. 1603.* in alia *16. April. 1611.* in una *Rhegiens. 12. Octob. 1602.* in *Boianens. 6. April. 1622.* in alia *congregat. immunit. 8. Aug. 1637.* quâ expresse asseritur, ad probationem homicidii proditorii requiri amicitiam præcedentem, saltem simulatam, ita, ut odium & inimicitia lateat alterum, subintelligendo etiam sub specie illius commissum homicidium, uti proditoris crimen non nisi simulacione amicitia, similive figmento committi, patet quoque ex S. Scriptura, dum Judam proditorem nequissimum Christi non aliter repræsentat per Psalmistam, *Psal. 40. v. 10. Psal. 54. v. 14.* uti hæc loca de Juda passim interpretantur interpretes, Blanck. *in Psal. 40. à n. 27.* & *in Psal. 54. à n. 6.* S. Antonin. *in sum. p. 2. c. 22.* Gerson. *p. 2. serm. de Cena Dom.* qui idcirco proditorem vocat familiarem inimicum. Patet item ex utroque jure; jure canonico ex *Can. Clericus, qui. dist. 46.* prodicionem conjungendo adulationi, dum proditor adulatoris in modum ei, cui stuit insidias, blanditur, ut *Gl. ibid. v. prodicionibus.* & Turrecrem. *ibid. n. 5.* jure civili. *L. cujuscunque. ff. ad Leg. Jul. Majest.* dum exercitus Romani proditor habetur, cujus tanquam ducis, commilitonis, socii, amici, & propterea non suspecti dolo malo in insidias est deductus, arg. *L. omnes. §. 4. L. proditores. ff. de re militar. L. fin. c. qua res export. non deb.*

3. Atque ex hac homicidii proditorii vera, & Constitutioni Gregorianæ deneganti illi immunitatem conformata explicatione pro praxi deducuntur sequentia. Primò, non gaudere illo Asylo, qui parentem, conjugem, dominum, familiarem, commilitonem, socium mensæ vel itineris occidit, quia supponitur inter eos amicitia, seu nulla saltem præsumitur inimicitia præcessisse, prout à S. Congreg. Cardin. Trid. interpret. declaratum testatur Delben. *de immunit. c. 16. du. 20. f. 2. n. 3.* Secundò, inimicum in speciem reconciliatum rancore in animo remanente, eumque non manifestante, alteroque illum rediturum non potente suspicari, occidit illum; quia adhuc sub specie ferio factæ reconciliacionis occidit, Farin. *L. 2. cons. 168. num. 75.* Tertio, eum, qui alterum necat veneno, ut à S. Congreg. Concil. 3. Decemb. 1632. declaratum, teste Pignat. *Tom. 9. consulti. 37. n. 12.* quod ramentum

S

distin.

distinguedum, ut procedat, si veneno diluta potione præscripta à Medico hospes, conviva, domesticus, aliùve sub amicitia, benevolentia, aut officii specie necatur; secus, si hostis, alterve inimicus armis, veste vel alimentis veneno infectis interficitur, quia sub specie amicitia non est insidiatus vitæ illius. Quartò, etiam si, qui sub amicitia specie occiditur, sit infidelis, Farin. l. c. c. 8. n. 120. Castrop. tr. 11. d. unica. p. 9. n. 31. contra Dianam p. 4. tr. 1. resol. 46. In eo verò, num procurantes abortum animatum, sine propriè homicidæ proditorii, & hinc excludantur ab Asylo Ecclesiastico, non convenit inter AA. affirmat de Gonny de immunit. fallent. 14. idemque asserit Farin. in append. de immunit. c. 9. n. 139. de matribus procurantibus abortum, ex ea ratione astruens huic procuratori malitiam proditoris, quòd infans impiæ matris insidias nec prævidere nec præcavere potuit. Contrarium verisimilius defendunt Leo thesau. for. eccles. p. 1. c. 13. Bonac. d. 3. q. 7. de immun. p. 6. §. 3. n. 6. ex ea ratione, quòd proditio propriè dicta non cadat in infantem, utpote qui usu rationis destitutus, sicut decipere, ita nec decipi potest simulatione alterius aliud verbis exprimentis, aliud animo gerentis.

4. Inferitur è contra, immunitate ecclesiasticà defendi: Primò, qui corrivalem, competitorum, æmulum casu occurrentem repente aggreditur & occidit, quia & deliberatio & amicitia, aut amicitia simulatio, qualitates ad proditoria necis constitutionem necessariae deficiunt, Wiestn. b. t. n. 140. Secundò, qui inimicum in proprio ipsius domo, aut in suam debiti alicujus exigendi gratià venientem inermem & incautum occidit, etsi illa cædes saepe præmeditata; quia sub amicitia, vel reconciliatoris specie non perpetrata, adeoque proditoris ratione caret, C. de Luca. de immun. disc. 9. n. 8. id probans exemplo proprii facti, in quo ipse sic resoluit. Tertio, eum, qui quemcumque etiam amicum, contubernalem, confanguineum &c. rixa subitò exorta, vel verbo aut facto illatà injurià ad iram commotus occidit; quia tale homicidium præmeditatum non est, quòd autem præmeditatum & deliberatum non est, proditorium non est, utpote quòd præviæ deliberationis qualiteratem involvit, & supponit, Farin. l. c. q. 13. n. 73. Pignat. Tom. 2. consuet. 39. n. 17. Wiestn. n. 142. Quartò, eum, qui alterum provocatum à se occidit in duello, quia patet, non occidi illum proditorie, Farin. l. c. c. 7. n. 171. contra Barb. L. 2. juris eccles. c. 3. n. 101. non obstante ratione, quam is adducit, nempe, quòd duellantes incurrant excommunicationem, & sepulturæ ecclesiasticæ privationem, ex Decreto Trid. sess. 25. c. 19. de reformat. quia exclusionem ab Asylo non infert excommunicatio, aut etiam privatio sacrae sepulturæ, ut Ambrosin. de immunit. c. 8. n. 12. Delben. de immunit. c. 16. du. 20. f. 6. n. 2. Quintò, eum, qui proditorie vulnerat proximum, vel animo necandi ei venenum præbet, si mors non sequatur, Farin. c. 9. n. 145. quia Constit. Gregor. & c. 1. b. t. utuntur v. occiderit, quòd est temporis præteriti, & denotat actum præteritum & consummatum, L. 1. §. 1. ff. quòd quisque juris in alterum. Baldus in L. damn. §. Sabini. ff. de damn. infest. Sextò, eum adhuc defendi immunitate, qui alium deducit ad locum, in quo ab alio prævidet occidendum, docent Dian. p. 6. tr. 1. resol. 12. Delb. cit. du. 20. n. 8. apud Wiestn. n. 146. ex ea ratione, quòd quidem proditorie, non tamen physicè, sed moraliter tantum occidat; Constit. Gregor.

autem, & cit. c. 1. loquantur de nece physicè, & proprià actione illata. Quòd si verum, etiam defendendus immunitate, qui alteri mandat aut laudet, occidi alium proditorie, sive sub specie amicitia. Verum contrarium probabiliter, si non probabiliter, docet Peregrin. de immunit. c. 7. n. 8. Denique homicidæ sacrilegatione personarum, v. g. Clericorum, Regularium, quin & Sacerdotum, nisi sub specie amicitia occiderint alium, non excluduntur Asylo, quia homicidæ proditorii non sunt, Farin. cit. n. 7. n. 114. Delb. l. c. f. 21. n. 1. Giurba conf. 70. n. 9. contra Riccium p. 2. prax. decif. 209. Curtell. de immunit. L. 1. q. 24. docentes, illos parricidas esse, parricidas autem excludi Asylo. Verum nec parricidæ sunt, ut bene Delben. c. 16. du. 24. f. 21. n. 4. nec parricidii qualitas, præsertim in rixa, aut præcedente inimicitia commissi vim ex Asylo excludendi habet, ut Barb. L. 2. jur. Eccles. c. 3. n. 95.

Quest. 239. Homicidium Assassinum quòdnam dicatur, & quæ pœne præter privationem immunitatis ecclesiasticæ ei statuatæ?

Resp. De hoc crimine, tam quòd ad naturam illius, quàm quòd ad pœnas ei statutas sufficienter tractatum, Lib. 2. tit. 2. q. 187. Lib. 3. tit. 49. q. 1028. hoc Lib. cit. 12. c. 1. quo lectorem remitto. Videri quoque potest c. 1. b. t. in 6. quòd Assassinorum pœnas veluti compendio comprehendit.

Quest. 240. An ob homicidium factum ad defensionem propriæ vitæ & membrorum incurrat irregularitas?

1. **R**esp. Occidens vel mutilans alium ob necessitatem sui corporis seu vitæ defensionem, aut propullandam membrorum suorum mutilationem, servato moderamine inculpatae tutelæ non fit irregularis, ut cum D. Thom. 2. 2. q. 64. a. 7. in corp. Covar. in Clem. si furiosus. p. 3. §. univ. n. 1. Suar. de cons. d. 46. f. 1. n. 4. Clar. L. 5. §. homicidium. n. 24. dicens, esse indubitatum juris conclusionem, Pirb. b. t. n. 77. DD. communiter, prout constat ex Clem. si furiosus. juncto c. significasti, ubi: *Tametsi id fieri debet cum moderamine inculpatae tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propullandam*: & ex ea ratione, quòd jure naturali, divino ac humano permittitur, vim vi repellere, c. significasti. L. vi vim. ff. de just. & jure. inferendo etiam, ubi aliter fieri nequit, mortem injusto invasori; ex eo autem, quòd, quia permittitur, omni culpâ caret, pœna irregularitatis inferri nequit, sed neque ob defectum lenitatis, cum is non interveniat in eo casu, quo interfectio injusti invaloris assumitur tanquam unicum medium, ad evitandam mortem propriam aut mutilationis, ut bene Suar. l. c. n. 1. unde jam jura antiqua aliàs idem statutentia, ut neque Clericus, neque Laicus ob talem sui defensionem incurreret irregularitatem, nisi dum quandoque contrarium insinuare videntur, non aliter intelligenda, quàm si invasus se aliter defendere potuit, ut Gl. inc. de his. & c. si quis. dist. 50. qualiter etiam explicandus videtur D. Thom. dum l. c. a. 7. ad 3. ait: quòd Clericus, etiam si defendendo interficiat aliquem, sit irregularis. Nec aliud inferitur ex Trid. dum sess. 14. c. 7. de reformat. dispensationem committit ordinario loci, ubi quis vim vi repellendo, ut se à morte liberet, commisit homicidium, quàm quòd id procedat in casu, quo quis excessit moderamen inculpatae tutelæ, quia

se poterat alio modo defendere, ut Pirh. l. c. juxta declarationem Cardin. Concil. apud Gallemart. loc. cit. Concil. n. 3. Porro necesse non esse, ut in specie probetur necessitas defensionis, sed satis esse, ut probetur simpliciter, occisionem factam ad sui defensionem, tradit Clarus v. homicidium. n. 33. citans Bald. in L. solam. c. de testib. n. 11. Decian. in L. ut vim. ff. de f. & f. n. 17. qui dicit communem; addens, se putare ab ea in practica non esse recedendum, nihilominus contrariam esse receptionem, dicit Monchiaca. *Controvers. illust. c. 10. n. 6.* De cætero ampliatur responso primo, ut non fiat irregularis, etiamsi aggredi volentem præventi & occidat; non enim tenetur expectare, donec ab alio præventiatur, modò aliud Medicum evadendi mortem non adfit, Pirh. n. 78. cum Nav. man. c. 25. n. 2. in fin. Secundò, ut etiam juxta dicta sufficiat, ad evitandam irregularitatem, homicidium committi ob defensionem contra mutilationem, si aliter integritas membrorum servari nequit, Suar. l. c. f. 2. n. 6. Sicut enim mutilatio æquiparatur homicidio, ad contrahendam irregularitatem, ita defensio à mutilatione æquiparatur defensionis à morte, quò ad evitandam irregularitatem. Tertio, ut irregularis non fiat, qui ob defensionem necessariam sui occidit innocentem, v. g. furiosum vel amentem; si aliter salvare se nequeat, cum tunc cædes innocentis habeat se per accidens non intenta, sed secuta ex opere licito & necessario, Barb. in Clem. si furiosus. n. 17. Quarto, dum non potens se defendere advocat alium, qui se defendat, & is occidit injustum invasorem, cum, quod licet alicui facere per se, licet etiam facere per alium, & censetur tunc facere per se ipsum, Nav. man. c. 27. num. 212. Pirh. l. c. & apud hunc Avila. Quintò, ut non fiat irregularis, etiamsi occidat cum odio interno, & appetitu vindictæ, modò reverà occidat ad se defendendum, quia tunc actus ille internus non sufficit, ad inducendam irregularitatem, dum homicidium procedit quidem cum illo actu seu odio, non autem purè ex eo; uti procederet purè ex spiritu vindictæ, si post sedatam rixam vulneratus ex intervallo insultum faceret in vulnerantem, eumque occideret, aut mutilaret, Clarus L. 5. §. homicidium, n. 34.

2. Quod attinet ad moderamen inculpatæ tutelæ, (in quo, si excessum, puniri posse excedentem, non quidem pœnà aliàs ordinariâ homicidii, sed solum juxta excessum illum pœnà extraordinariâ, & mitiore arbitrio Judicis, & hoc non solum, quando excessit modum ex culpa, sed etiam ex dolo, astruit Clar. l. c. dicens, sic statui communiter) ad moderamen, inquam, illud tria requiruntur, scilicet causa, modus, tempus, ut idem Clar. l. c. & re ipsa alii D. D. ad causam defensionis spectat, ut eam præcedat injusta invasio, ante hanc enim occisio facta non erit sui defensio, sed alterius invasio; sufficit tamen ea certò prævisa, ut mox imminens, quia non est necesse, expectare invadentem, sed is præventi potest, juxta mox dicenda. De cætero justa invasio non est causa, sese defendendi occidendo vel mutilando invadentem, sic ministri justitiæ invadentes reum, ab eo occidi nequeunt, quia hi non invadunt, ut occidant, sed ut mandatum Judicis exequantur, Pirh. n. 92. Ad modum defensionis spectat, ut ea sit proportio nata injustæ invasionis, & non excedat necessitatem defensionem, arg. c. ut fama. de sent. excomm. junctâ L. scientiam. §. 4. ff. ad Leg. Aquil. sic moderamen inculpatæ tutelæ excedit, qui pugnis se invadentem, armis propulsat,

R. P. Leur. Jur. can. Lib. V.

mutilat & occidit: Item, qui occidit eum, quem vulnerando & mutilando repellere poterat ad propriam vitam, & membra tuenda; item, qui occidit & mutilat, dum sine gravi incommodo fugere, vel clamando implorandoque auxilium salvare se poterat: Quod spectat ad tempus, moderamen excedit, qui non in continenti, quo injustam aggressionem patitur, aut quo quis certò eam imminenter cognoscit, sed ex intervallo, postquam aggressor abiit, aut nocere & aggredi destitit, eundem aggreditur; quia hæc aggressio non habet rationem defensionis necessariæ, sed sumptionis vindictæ, Suar. l. c. n. 9. Pirh. n. 92. qui idem esse dicit cum Farin, pr. crim. p. 5. q. 125. n. 378. de eo, qui aggressorem cadentem in terram occidit, nisi probabiliter timeret, prostratum resurrecturum, & se denuo aggressurum, aut amicos illius continuò accursuros ad ei opem ferendam. Necesse tamen non est semper, ut quis ab altero invadatur, sed potest eum mox se aggressurum prævenire, dum timet, se non posse inimico propius accedenti resistere, quia tunc præventio illa non tam esset aggressio, quàm pura defensio, quæ aliàs nimis levis esse posset, Nav. L. 5. conf. 31. h. t. Suar. l. c. f. 1. n. 7. Pirh. l. c. juxta dicta à nobis paulò supra. Jam verò, num hæc tria requisita ad moderamen inculpatæ tutelæ sint servata, prudentiæ & arbitrio Judicis relinquendum, cum de factis particularibus, ob varias eorum circumstantias, regula certa statui non potest; ita Farin, l. c. n. 395. Suar. l. c. Pirh. cit. n. 92. in fine.

Quest. 241. An etiam, pro defensione vitæ & membrorum parentum prolium, fratrum, conjunctorum, imò & extraneorum innocentium liceat injustum aggressorem occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ?

REsp. Licetum est, pro defensione vitæ & membrorum tam sanguine conjunctorum, quàm extraneorum innocentium occidere injustum eorum invasorem, adeòque citrà quòd incurrat irregularitatem, Farin. pr. crim. q. 124. à n. 267. Clarus §. homicidium. n. 27. citatis aliis, utrumque dicens, esse sententiam communem, & ab omnibus DD. approbatam, arg. Can. fortitudo. 23. q. 3. juncto c. dilecto. §. & quidem. de sent. excomm. in 6. L. 1. §. 4. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. ubi etiam injuriæ criminis reus censetur, qui, cum potest, alium innocentem non defendit, intellige etiam occidendo invasorem iniquum, dum aliter non potest, cum quisque jubetur proximum diligere sicut se ipsum. Unde in Scriptura Exod. 2. v. 11. laudatur Moyses, quòd Ægyptium injustum aggressorem Hebræi occiderit, & absconderit in sabulo. Ampliatur responso à Claro n. 29. ita, ut generaliter indistinctè intelligenda sit, adeòque liceat quoque pro defensione sua, conjunctorumque suorum, imò & extraneorum occidere Clericum injustum invasorem, uti tenent Canonistæ indistinctè, & Abb. in c. si verò il. 1. n. 11. de pœnis, dicit communem, & quidem, ut percussor Clerici in hoc casu non incurat excommunicationem, (adeòque multò minùs irregularitatem) etiamsi defensor in defendendo modum excedat, modò id ex proposito non faciat, Clar. n. 30. cum Gl. in c. significasti. il. 2. h. t. v. tutela. quam communiter approbatam dicit Curtius Sen. conf. 20. post n. 41. vers. confirmatur.

S 2

Quest.

Quæst. 242. An licitum sit ad defensionem proprii honoris & famæ, dum ea aliter salvari nequit, injustum illius invasorem occidere vel mutilare, & exinde non contrahitur irregularitas?

R Esp. Non convenite in eo usque quaque AA. affirmant Suar. l. c. f. 1. n. 5. & G. Tanner. Tom. 3. d. 4. q. 8. n. 73. Clar. §. Homicidium. n. 26. citans Bart. in L. 1. c. unde vi. n. 8. Pirh. h. t. n. 80. supponunt hi AA. absi lute, nullâ aliâ viâ evitari posse gravem jacturam proprii honoris, ratio illorum satis est efficax, nimirum quod honor & fama sint altioris & præstantioris Ordinis, quam bona fortunæ, æquiparanturque ipsi vitæ; ita, ut vir honestus magis metuat gravem jacturam famæ & honoris, quam mortis, juxta L. 1. §. penult. ff. quod metus causa. adeoque, si liceat pro defensione bonorum, ut dicitur q. seq. quin & vitæ, occidere eum, à quo imminet gravis jactura bonorum, multo magis aut æquè licebit pro defensione honoris & famæ. Negant è contra apud Pirh. n. 179. Sylv. v. Homicidium. 3. q. 4. dicto 1. Navar. L. 5. conf. 6. n. 4. h. t. Avil. l. c. p. 3. d. 5. f. 3. du. 2. §. ex his sequitur. Laym. L. 3. tr. 3. p. 3. c. 9. n. 3. Gutt. 99. can. tr. 2. c. 6. n. 43. Mol. de 7. & 7. tr. 3. d. 72. n. 5. Wiestn. h. t. n. 34. ex ea ratione, quod rarissime detur casus, in quo pro defensione famæ & honoris id liceat, cum ordinariè loquendo fama & honor non tantum aliis competentibus mediis reparari possit, sed & aliâ viâ, ne lædatur, salvari potest, & in specie, dum imminet injuria personalis, seu infamia irroganda publicè fugiendo, non secus ac dum periculum vitæ imminet ab invalore. Quod tamen distinguunt utriusque sententiæ AA. ita, ut procedat, si fuga non sit probrofi, seu, si fugere potest, non tantum sine periculo vitæ, sed & sine dedecore & infamia; qualiter fugere potest Clericus vel Religiosus, & homo vilis conditionis, aut in eo loco ignotus, & hinc fugere tenetur ad servandum moderamen inculpatae tutelæ, & vitandam irregularitatem; & qualis non est vir nobilis & militaris, cui probrosum, si invalorem fugiat, ac proinde non peccat, nec fit irregularis, si persistat, seque defendat, etiam occidendo invalorem, ut verisimilius defendunt Covar. l. c. p. 3. §. unie. n. 1. & 4. Cönninck. d. 18. du. 6. n. 90. Bonac. de cens. d. 7. q. 4. p. 6. n. 4. Wiestn. n. 36. nec tale homicidium in foro sæculari puniri penâ saltè ordinariâ, ait Pirh. cit. n. 79. quamvis tamen, ut idem citans pro hoc Navar. man. c. 27. n. 211. & Laym. ubi ante incurrat irregularitatem ex defectu lenitatis non fugiendo, dum potest, quia mansuetudini & Christianæ charitati magis conforme tolerare injuriam, nisi tamen fugiendo se periculo exponeret, ne aggressor velocior cursu ipsum assequeretur, & ex fuga factus audacior illum occideret, aut mutilaret. De cætero reflectendum ad propositiones damnatas, huic sententiæ neganti admodum faventes, & tantum non eam exprimentes quarum prima est Alexand. VII. Septima, & sic habens: *Licitum est religioso vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se vel religione spargere munitantem occidere, quando modus se defendendi non suppetit, aut suppetere non videtur, qualis cum Religioso & Clerico suppetat, nempe fuga secundum dicta paulò antè, utique illicitè se defendit occidendo alterum; altera Innoc. XI. fas est viro honorato occidere invalorem, qui nititur calumniam inferre. Idem quoque dicendum, si quis impin-*

gat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam vel ictum fustis statim fugit, de quibus videntur, qui ex professo in propositiones ab iis Pontificibus damnatas scripserunt.

Quæst. 243. Num licitum sit ob defensionem bonorum temporalium occidere injustum illorum invasorem, idque fiat absque eo, quod incurratur irregularitas?

R Esp. Primò: Ob bonorum legitime possessorum, dum magri momenti sunt, nec aliter defendi aut recuperari possunt, defensionem, licetè invalorem iniquum mutilare & occidere, docent Per. Nav. l. 3. de rest. c. 4. n. 418. Clar. v. homicidium. n. 25. citatis plurimis aliis, dicens communem Legistarum, Covar. in Clem. si furiosus. p. 3. §. unie. n. 6. infine. Suar. de cens. d. 46. f. 2. n. 10. Less. l. 2. de just. c. 9. du. 1. i. dicens sententiam hanc practicè tutam, & in rigore juris veram. Castrop. de cens. d. 6. p. 15. §. 8. an. 7. cum satis communi aliorum. Arg. l. 1. c. unde vi. & ex ea ratione, quod cum, tale homicidium non sit omnino voluntarium, ac per se intentum, cum solaterum suarum defensionem tendatur, ex qua cædes per accidens sequi censetur, tum quia bona quodammodo vitæ, ad quam conservandam sunt necessaria, æquiparantur, ut cum gl. communiter recepta in L. Advocati. c. de Advocatis, divers. judicior. Clar. l. c. Tiraquell. de Nobilit. e. 31. à n. 364. Pirh. h. t. n. 86. Reiffenst. n. 138. Wiestn. n. 40. adeoque si ad vitam tuendam occisio est necessaria defensio, & licet, ita etiam dum necessaria est ad servanda bona temporalia magni momenti, saltè quorum amissione constitueretur quis in extrema vel gravi necessitate ratione status tuendi. Ad hæc, nisi permilla in hoc casu esset etiam occisio, homines improbi læpius moverentur ad diripienda bona, ut ex Suar. l. c. n. 7. Pirh. Reiffenst. Wiestn. l. cit. quæ in contrarium opponuntur ab adversariis, quia præcipuè spectant irregularitatem, diluuntur paulò pôst. Dixi tamen primò: *bonorum legitime possessorum*; nam non licet occidendo defendere ea, ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus, cum id ipsum damnatum ab Innoc. XI. propositione 32. uti & damnata est hæc propositio: *licitum est tam heredi quam legatario contra injustè impediendum, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter (id est, defensione occisiva) defendere, sicut & jus habenti in Cathedralam vel Præbendam contra earum possessionem injustè impediendum, rationes justas damnationis harum propositionum vide apud Scriben. in propositiones damnatas.* Dixi secundò: *res magni momenti*; ob res enim exigui momenti servandas contra invalorem earum, dum aliter servari nequeunt, non licet occidere invalorem hodie dum certum est ex damnata ab Innoc. XI. hac propositione: *regulariter occidere possunt furem propter conservationem unius aurei.* Dixi terciò: *si res alio modo defendi, aut ablata recuperari possunt*; quia si id fieri potest, v. g. clamando, alios in auxilium evocari, vel invalorem capiendi, vel si rem in judicio aliove modo moraliter certò recuperandam constet, non licet talis occisio, quia est contra moderamen inculpatae tutelæ. Arg. l. 1. c. unde vi. Sic exposita responsio extenditur quoque ad Clericos, ut & hi non secus ac Laici bona ad vitam necessaria licetè & impunè contra injustos invalores, etiam vi & armis, & adhibitâ etiam occisione illorum, si aliter fieri nequit, defendere liceat; quia jus hoc naturale est, ut constat

ex c. olim. de rest. spol. ad eoque id specialiter non inhibitur Clericis, ut Pirh. h. t. n. 91. cum Suar. l. c. n. 10. contra gl. in c. suscepimus. h. t. v. ligaverunt. Abbatem ibidem n. 3. & n. 4. & alios quosdam, afferentes Clericum fieri irregularem, qui, si mortis periculum effugere potuit, occidit alium ad se suaque defendenda. Sed de irregularitate speciatim.

2. Resp. Secundò: Sed neque in dicto casu incurritur irregularitas, ut speciatim Covar. l. c. n. 6. in fine. Suar. l. c. n. 4. Less. cit. c. 9. n. 73. Barb. in c. interfecisti. h. t. n. 4. Gonz. in c. si perfodiens. h. t. n. 11. Wiestn. cit. n. 40. Castrop. l. c. citatis insuper Filuc. tr. 20. c. 5. q. 6. n. 146. & q. 7. n. 149. Bonac. de irregul. d. 7. q. 4. p. 6. n. 10. Gasp. Hurtad. de irreg. d. 2. diff. 20. Arg. c. quare. Dist. 50. ubi ab Urbano II. ab impedimento Canonico immunitis pronunciat, qui occidit ob defensionem suae libertatis, unde inferitur, non solà defensione vitæ evitari irregularitatem; ratio quoque est, quòd irregularitas in hoc casu neque inducitur ex delicto; cum juxta jam dicta occisio talis vacet delicto, neque ex defectu lenitatis, qualis non intercurrit, dum inferenda imminet gravis injuria aliter non propulsabilis; & irregularitas solùm contrahitur, quando auctoritate publicà, hoc est, in bello justo, aut vi sententiæ judicialis quis occiditur & mutilatur.

3. Nihilominus contrarium, nimirum adhuc in dicto casu incurri irregularitatem etiam in defendendis rebus magni momenti, etsi id non exprimat, docent cum gl. in c. 2. h. t. Abb. ibidem. n. 2. Sylv. v. homicidium. 2. q. 16. n. 11. Nav. in man. c. 15. n. 4. ubi ait: id ipsum observare stylum Curia Romanæ, qui jus facit, c. quam gravi. de crim. falsi. Molin. de just. tr. 3. d. 72. n. 3. Laym. cit. n. 9. n. 3. & alii fundantes se in variis Juribus Canonice. Et primò quidem in Clem. si furiosus. h. t. dum ibi ab irregularitate excipitur solùm occisio facta propter servandam vitam propriam, adeoque non excipi factam ad defensionem bonorum temporalium à sensu contrario rectè inferitur, verùm respondetur cum Suar. l. c. n. 5. & Barb. loc. argum. juris. 27. n. 28. & 39. argumentum à contrario sensu non procedere in materia pœnali præsertim in irregularitate, nec esse sufficiens, ut irregularitas in tali censeatur expressa. Ad hæc, sicut in cit. Clem. etsi solùm exprimat furiosus & dormiens, comprehenditur tamen etiam ebrius, item, etsi solùm loquatur de evitacione mortis, idem tamen sit de evitacione mutilationis; ita similiter, etsi in ea exprimat solùm defensio vitæ, non tamen propterea excluditur defensio bonorum temporalium. Pirh.

h. t. n. 87. cum Suar. l. c. n. 6. & 7. Secundò in c. h. t. dum ex verbis illius: te tuaque liberando; colligi volunt, ad evitandam irregularitatem necessariò requiri, ut unà cum bonis vita periclitetur. Verùm responderetur, dicta verba: te tuaque: accipienda non conjunctim, sed divisim, ita ut sensus sit: si te vel tua defendendo occideris alium, non eris irregularis, ne aliàs sequatur absurdum, quòd ob solam vitam defendendam non liceret alium occidere absque irregularitate. Ad hæc in materia favorabili, qualis est hæc, facienda est ampla interpretatio. Felin. in cit. c. 2. n. 5. Covar. l. c. n. 6. vers. sed & Suar. l. c. n. 8. & in iure sapius, ubi materia sic exigit, Et pro vel accipitur L. saepe. ff. de V. S. Tertio in c. suscepimus. h. t. dum ibi imputatum fuit Monachis ad culpam & irregularitatem, quòd fures seu latrones res eorum auferentes occiderint: Verùm responderetur, quòd excesserint moderamen inculpatæ tutelæ, ut patet ex eo, quòd occiderint fures rebus furtivis jam recuperatis, & res recuperatas aliò transferendo absque vitæ suæ & rerum periculo servare potuissent, antequam fures (quos ligaverant, & vel sic usi non tam licitâ defensione, quàm punitione propriâ auctoritate factâ) vinculis eximerent. Covar. l. c. vers. undecimò. Suar. n. 10. ad hæc, ut inquit Papa, fuerunt res illæ viles. Quarrò in c. significasti. h. t. ubi Presbyter, qui latroni ornamenta ecclesiæ asportanti, ligone arrepto, vulnus lethale infixerat, etsi id fecerit ad defendenda bona Ecclesiæ suæ curæ commissa, declaratur irregularis. Verùm responderetur, quòd nec Presbyter ille servaverit modum inculpatæ tutelæ, & usus defensione non necessariâ ad res salvandas, cum clamare potuisset, aliorumque opem implorare; siquidem parochiani statim adfuerunt & succurrerunt, ut Pirh. n. 90. cum Suar. n. 11. Unde ex his jam rectè inferit Pirh. hanc sententiã ex Jure Canonico sufficienter probari non posse. Nec denique multùm urget ratio adversariorum desumpta ex lege Charitatis, quâ quis tenetur vitam proximi præferre bonis suis temporalibus. Verum siquidem id est, dum proximus versatur in extrema vel gravi necessitate, & aliâ viâ juvari nequit; secus si in nulla necessitate constitutus, voluntariè & ex malitia res alienas invadit, tunc enim non tenemur res proprias dimittere, sed eas defendere possumus etiam occidendo invasorem, si eas alio modo servare nequimus; cum bona temporalia magni momenti necessaria sunt ad vitam propriam (quæ præferenda est vitæ proximi) sustentandam; ita Sylv. v. excommunicatio. 6. q. 9. Covar. cit. n. 6. Pirh. cit. n. 90.

CAPUT III.

De Homicidio justo & licito, privatâ aut publicâ auctoritate commisso, & irregularitate inde proveniente.

Quest. 244. An, & à quo justè & licitè occidi possit adulter?

1. **R** Esp. Primò: In foro contentioso licet parti impunè occidere adulterum deprehensum in adulterio cum filia, juxta L. patri. ff. de adulter. modò adfint sequentia, de quibus in cit. l. patri. & seq. nimirum, quòd pater eodem impetu occidat & filiam;

quòd filia sit in potestate patris, quòd illam occidat in domo sua vel generi, non autem alibi, quòd filia sit nupta, quòd deprehendatur in ipso adulterio, ita Clar. l. 5. §. homicidium. n. 48. qui id ipsum ita extendit, ut pater possit occidere adulterum, etiam si is sit Clericus, citrà quòd incurrat excommunicationem, & pœnas. c. si quis suadente. 17. q. 4. pro quo citat Bermond. de concub. fol. 267. n. 5. qui dicit communem, uti id ipsum de injiciente violentas ma-